

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudkyň JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Marie Žiškové v právní věci žalobce: **V. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvu vnitra**, se sídlem Praha 7, Nad Štolou 3, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 4. 2004, č. j. OAM-387/VL-18-ZA07-2004, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2005, č. j. 36 Az 122/2004-89,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím ze dne 24. 4. 2004, č. j. OAM-387/VL-18-ZA07-2004, žalovaný neudělil žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně rozhodl tak, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalobu proti rozhodnutí žalovaného Krajský soud v Brně zamítl rozsudkem ze dne 30. 5. 2005.

Ve včas podané kasační stížnosti proti zamítavému rozsudku krajského soudu žalobce požádal o ustanovení právního zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

K výzvě soudu ze dne 25. 7. 2005 žalobce předložil vyplněný formulář „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 1. 8. 2005, z něhož vyplynulo, že nemá žádné příjmy, závazky, ani žádný majetek. K otázce, jakým způsobem a v jaké výši platí nájemné a jak si opatřuje finanční prostředky na svou výživu a ošacení, se žalobce nevyjádřil.

Následně ho soud dne 2. 8. 2005 vyzval, aby ve lhůtě sedmi dnů sdělil skutečnou výši měsíčního příjmu, z něhož platí nájem bytu a hradí ostatní své osobní potřeby.

K této výzvě žalobce uvedl, že bydlí u sestry, která mu poskytuje veškerou pomoc. Nemá možnost nostrifikovat svůj diplom, proto těžko shání práci. Snaží se studovat češtinu. Další položené otázky považoval za neoprávněný zásah do soukromého a rodinného života, jehož ochrana je garantována článkem 10 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Usnesením ze dne 29. 8. 2005 krajský soud návrh žalobce na ustanovení zástupce zamítl. V odůvodnění konstatoval, že jeho odpověď na výzvy ke zjištění splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků považuje za nevěrohodnou, neboť obdobné reakce žalobců na stejné výzvy byly krajskému soudu doručeny i v jiných věcech. Žalobce však zejména nesdělil, v jaké výši a jakým způsobem hradí nájem bytu a ostatní své osobní potřeby. Soud proto dospěl k závěru, že skutečnosti odůvodňující osvobození od soudních poplatků neprokázal. Návrh na ustanovení zástupce proto zamítl.

Proti tomuto usnesení žalobce (dále též stěžovatel) brojil včasnou kasační stížností. Poukázal na svoji špatnou znalost českého jazyka, kvůli které si nemohl prostudovat změny zákona o azylu. Dále uvedl, že nemá žádnou práci, nemá totiž právo být zaměstnán. Nemá kredit na telefon, když volá z automatu, přichází kvůli jeho nefunkčnosti o peníze. Materiály ohledně žaloby posílal advokátovi poštou, nedostal však odpověď. Nezbyvá mu než čekat na veškerou pomoc od státu. Jeho rodinná situace se přitom změnila; do České republiky dorazila rodina jeho sestry, která mu poskytuje pomoc a platí za ubytování. Navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení krajského soudu zrušil.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel podle § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupen advokátem. V dané věci stěžovatel není zastoupen advokátem a sám rovněž nemá právnické vzdělání. Povaha rozhodnutí, proti němuž kasační stížnost směřuje, však vylučuje, aby v posuzované věci bylo možno nedostatek podmínky povinného zastoupení považovat za překážku, jež by bránila vydání rozhodnutí, jímž se řízení o kasační stížnosti končí. Za situace, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno žádosti účastníka o ustanovení zástupce z řad advokátů, by trvání na podmínce povinného zastoupení vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, že účastník právo na ustanovení zástupce nemá (srov. č. 486/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí krajského soudu v mezích důvodů vymezených stížnostními body (§ 109 odst. 3 s. ř. s.) a shledal kasační stížnost nedůvodnou.

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tato ústavní kautela se nepochybně vztahuje i na řízení před správními soudy. Její hlavní význam však tkví v povinnosti uvedených orgánů nebránit účastníku řízení, aby v řízení

využíval právní pomoci. Základní procesní předpisy (občanský soudní řád, trestní řád, soudní řád správní) pak za určitých podmínek zakotvují i právo na ustanovení zástupce soudem [srov. čl. 6 odst. 3 písm. c) Evropské úmluvy o lidských právech].

Povinnost plynoucí státu z ústavně zaručeného práva na právní pomoc je dostatečně - i z hlediska obligatorního zastoupení pro řízení o kasační stížnosti - zabezpečena zákonem stanoveným způsobem (zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, soudní řád správní), byť by tento způsob přinášel pro žadatele o právní pomoc jisté potíže (podání žádosti, osvědčení zákonem stanovených podmínek, apod.). Je totiž věcí státu a nikoli subjektivních představ žadatele o právní pomoc, za jakých podmínek a jakým způsobem je - i nemajetným žadatelům - poskytnutí právní pomoci zabezpečeno (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 3. 1998, sp. zn. III. ÚS 296/97, in Sb. n. u. ÚS, svazek č. 10, usnesení č. 20, str. 409).

Pro ustanovení zástupce soudem stanoví soudní řád správní několik podmínek (§ 35 odst. 7 s. ř. s.): především musí být dány předpoklady pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků. Další podmínkou je splnění předpokladu, aby ustanovení zástupce bylo třeba k ochraně práv navrhovatele.

Pro závěr, zda jsou u účastníka dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků, jsou významná hlediska uvedená v § 36 odst. 3 s. ř. s. (dle tohoto ustanovení účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků; dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne). Naopak je nepodstatné, zda jde o řízení, které je od soudních poplatků osvobozeno (§ 11 odst. 1 zákona ČNR č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích), nebo zda je od těchto poplatků účastník osvobozen ze zákona (§ 11 odst. 2 uvedeného zákona).

V daném případě soud zamítl žádost stěžovatele o ustanovení zástupce z důvodu neprokázání předpokladů pro osvobození od soudních poplatků. Z výše citovaných ustanovení vyplývá, že povinnost doložit nedostatek prostředků je jednoznačně na navrhovateli a soud zde nepostupuje z úřední povinnosti. Mezi tvrzením stěžovatele obsaženým ve formuláři „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech“ ze dne 1. 8. 2005, že nemá žádné příjmy ani majetek, a okolností jeho pobytu mimo pobytové středisko, z čehož vyplývá povinnost hradit si náklady spojené s pobytem na území České republiky z vlastních prostředků, s výjimkou zdravotní péče (§ 43 odst. 1 zákona o azylu), vznikl zjevný logický rozpor. Na výzvu krajského soudu k odstranění tohoto rozporu však stěžovatel nereagoval dostatečným způsobem, když ve sdělení ze dne 11. 8. 2005 pouze uvedl, že bydlí u sestry, která mu poskytuje veškerou pomoc, přičemž kvůli nemožnosti nostrifikace svého diplomu těžko shání práci. Za této situace krajský soud nemohl jeho žádosti o ustanovení zástupce vyhovět, neboť nesplnil jeden z předpokladů rozhodných pro posouzení této žádosti, nedoložil totiž, že nemá dostatečné prostředky.

V daném případě krajský soud zamítl žádost stěžovatele již s ohledem na skutečnost, že neprokázal nedostatek prostředků a tedy u něho nebyly zjištěny předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Za této situace nebylo třeba zkoumat naplnění další podmínky, tedy potřeby k ochraně stěžovatelových práv.

Bez vztahu k usnesení o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce pak je stěžovatelova námitka o nemožnosti prostudovat si změny zákona o azylu. Na zákonnost napadeného usnesení nemohla mít vliv ani stěžovatelem v této souvislosti tvrzená neznalost českého

jazyka, když ze soudního spisu vyplynulo, že v průběhu celého řízení se soudem komunikoval adekvátním způsobem v češtině.

Nejvyšší správní soud tedy shledal všechny stěžovatelovy námitky nedůvodnými. Jelikož v řízení nevyšly najevo žádné vady, k nimž musí kasační soud přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 za použití § 120 s. ř. s. Žalobce nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly.

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. září 2006

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu

